

Entreprenørskap er viktig for
verdiskaping og bosetting

*Janne Sjelmo Nordås, statssekretær
Samvirkefrokosten, Oslo, 15.10.2008*

Takk for invitasjonen!

Jeg skal i dette innlegget snakke om

- Hvorfor regjeringen arbeider for å stimulere til mer entreprenørskap
- Handlingsplanen for mer entreprenørskap blant kvinner som regjeringen lanserte i februar, og særlig å vektlegge nye tiltak i denne
- Satsing på entreprenørskap i statsbudsjettet
- Hvilke muligheter samvirkeforetaksformen gir for næringsutvikling og entreprenørskap

Entreprenørskap

- Norge trenger gründere
- Entreprenørskap er viktig for verdiskaping og bosetting
- En vinn-vinn sak

Foto: Janvier Pierri, Digital Vision

2 Kommunal- og regionaldepartementet

Vi har felles mål!

- Entreprenørskap er utvikling og etablering av ny virksomhet – det å bruke sine evner og kompetanse og skape noe selv.
- Temaet i dag er ”Samvirke – en foretaksform også for nytt entreprenørskap og etablering – Erfaringer fra andre land og muligheter i Norge”. Vi har felles mål på dette området. Å stimulere til økt entreprenørskap, blant annet fordi dette er et viktig verktøy for bosetting og for å skape levedyktige samfunn og næringsliv.
- For Kommunal- og regionaldepartementet, er det å *skape gode rammevilkår for entreprenørskap viktig for at folk skal kunne ha mulighet til å skape en spennende jobb der de ønsker å bo*. Vi ser entreprenørskap som avgjørende for verdiskaping og bosetting i hele landet.

Å bygge entreprenørskapskultur

- Det handler mye om holdninger, å bygge en kultur for entreprenørskap: Gjennom nettverk, møteplasser, entreprenørskap i skolen, gi rollemodeller, gjøre det enklere å starte bedrift og om holdninger - særlig blant kvinner og unge. Den nye samvirkeloven er et viktig bidrag til å gjøre det enklere å starte for mange. Dette kommer jeg tilbake til.
- At mange av dagens unge velger å etablere egne bedrifter, er viktig for verdiskapningen i Norge framover. Unge må få muligheten til å ta i bruk sine muligheter, etablere egne arbeidsplasser og skape det livet de ønsker.
- Norge trenger gründere! Vi ønsker at Norge skal være ledende på entreprenørskap i framtida.
- Nyetableringer er en av de viktigste kildene til økt verdiskaping og økt sysselsetting. Entreprenørskap bidrar til både å styrke næringslivet og arbeidsmarkedet i hele landet.
- Entreprenørskap er også viktig fordi vi ønsker at folk skal ha mulighet til å bo der de vil. Å starte sin egen arbeidsplass gir enormt med fleksibilitet, og til å kunne jobbe med det en vil - der en vil.
- Distrikts- og regionalpolitikken dreier seg om at alle skal ha reell frihet til å bosette seg der de ønsker og å styrke verdiskapningen i hele landet.
- Satsing på entreprenørskap er dermed en vinn-vinn sak. Gode liv for den enkelte og gode samfunn for oss alle.

Å fremme gode holdninger til entreprenørskap, og da særlig blant kvinner, er et av målene med **Handlingsplan for mer entreprenørskap blant kvinner** som regjeringen la frem i februar. Samarbeid 7 departement. Ambisiøs plan, som inneholder tidfestede mål og 12 konkrete tiltak.

Hvorfor er det laget en egen handlingsplan for entreprenørskap blant kvinner?

- I 2007 var 33 pst av de som startet egen bedrift i Norge kvinner
- Kvinner er generelt underrepresenterte i næringslivet i Norge
- Regjeringen ønsker å bidra til en samfunnsutvikling der vi på lik linje drar nytte av ressursene til både kvinner og menn. Å utnytte deler av den humane kapitalen og ressursene i befolkningen, er ikke godt nok.
- Kvinner skaper ofte andre type arbeidsplasser enn menn, for eksempel innrettet mot konsumentvaremarkedet, kunstneriske virksomheter, forretningsmessig tjenester, helse og velvære og design. Menn starter ofte bedrifter innen forretningsmessige tjenester, transport, og i større grad er basert på teknologi.
- Ved at flere kvinner starter egne bedrifter der de bor, vil lokalsamfunn bli tilført nye spennende arbeidsplasser og få økt attraktivitet.
- At flere kvinner skaper egne bedrifter vil bidra til mer likestilling, mangfold og demokrati i næringslivet.
- Kvinner starter i større grad enn menn levebrødsforetak, gjerne som supplement til annet arbeid. Dette gir seg utslag i at kvinner oftere etablerer enkeltpersonforetak, og sjeldnere er heltidstilsatte i bedriften.

Mål: Flere kvinner skal bli entreprenører!

- Regjeringens mål: Innen 2013 skal kvinnedelen av nye entreprenører være minst 40 prosent
- KRDS mål: Innen 2013 skal 40 prosent av KRDS næringsrettede virkemiddel gå til kvinner

Hvordan oppnå dette?

- Styrke kvinners vilkår for å etablere og utvikle bedrifter og skape vekstbedrifter
- Få flere kvinner inn i eksisterende og nye program - mobilisere

Til sammen **12 konkrete tiltak**

Foto: Handlingsplan for meir entreprenørskap blant kvinner/Trond Isakson

4 Kommunal- og regionaldepartementet

Målsetting med planen – overordnet

- Generelt bedre rammevilkårene for kvinner som entreprenører.
- 40 pst av nye entreprenører skal være kvinner innen 2013
- 40 pst av KRDS næringsretta virkemiddel til kvinner innen 2013

Konkrete tiltak

Planen inneholder som nevnt 12 tiltak. Jeg vil ikke gå i detalj om hvert enkelt tiltak, men trekke fram noen:

1. Svangerskaps- og foreldrepenger – full dekning fra 1. juli

- Tidligere hadde selvstendig næringsdrivende rett til 65 prosent dekning, og mange tegnet tilleggsforsikringer for å oppnå full dekning.
- Har vært en sentral utfordring som bl.a. har gjort at unge gründere, og spesielt kvinnelige gründere, har tenkt seg om flere ganger før de har startet bedrift.
- Fra 1. juli får selvstendig næringsdrivende 100 prosent dekning.

2. Nyvekst – ordning for distriktsbedrifter i vekst

- Mange bedrifter med stort potensial overlever ikke den tidlige kritiske fasen etter etablering med høye driftsutgifter og lite inntjening. NyVekst er en ny ordning som retter seg nettopp mot denne perioden. Ordningen åpner for å gi støtte på bakgrunn av enkelte driftsutgifter.
- Bedriftene må være under fem år gamle, ha under 50 ansette, være lokalisert innenfor det distriktpolitiske virkeområdet og ha vekstambisjoner. Bedriftene kan få støtte over 3 år.
- Ordningen forvaltes av distriktskontorene til Innovasjon Norge. Finansieringen er i hovedsak via desentraliserte midler til fylkeskommunene.
- Vi foreslår å bruke **70 millioner kroner på ordninga i 2009**. Dette er en økning på 30 millioner kroner fra 2008. Bevilgningen inneholder midler til å følge opp bedrifter som alt er inne i ordningen, samt å ta inn nye bedrifter om lag på same nivå som i år.
- Dette ikke en bred ordning som vil treffe mange, men en ordning med høye kvalitetskrav. Det er et mål at minst 40 prosent av midlene skal gå til kvinner. Med denne ordningen utnytter Norge det handlingsrommet vi har fått i EØS-avtalen for å støtte entreprenører.

Til sammen skal tiltakene:

- Legge bedre til rette for å kombinere familieliv med oppstart av egen bedrift.
- Øke kvinners tilgang på kompetanse, nettverk og kapital.
- Fremme gode holdninger til kvinner som entreprenører og entreprenørskap blant kvinner
- Styrke koordineringen og samarbeidet blant virkemiddelapparatet og offentlige instanser, både lokalt, regionalt og nasjonalt.

Målet er at summen av de 12 tiltakene skal medvirke til å markant styrke entreprenørskap blant kvinner i Norge

– og at 40 pst av nye entreprenører er kvinner innen 2013.

Målene kan kun nås i et samspill med virkemiddelaktørene SIVA, Innovasjon Norge og Forskningsrådet. Og sammen med fylkeskommuner, kommuner og andre som arbeider for økt entreprenørskap og næringsutvikling.

Økning til entreprenørskap i budsjettet 2009

- Nyvekst 70 mill. kr (+30)
- Ungdom 21 mill. kr (+5), bl.a.:
  - Mentorordning for unge
  - Ungt Entreprenørskap
- Kvinner 32 mill. kr
  - Viderefører løft fra 2008
- Økning til fylkeskommunene, Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet,

6

Kommunal- og regionaldepartementet

Statsbudsjettet 2009

Satsinga på entreprenørskap utenfor de største byene blir ytterligere forsterket i statsbudsjettet for 2009.

Regjeringa går inn for å øke støtten til flere entreprenørskapstiltak:

NyVekst har jeg allerede nevnt. Ordningen får en økning på 30 millioner kroner, til 70 millioner kroner i 2009.

Unge er en viktig målgruppe, og Kommunal- og regionaldepartementet går inn for å øke satsingen på unge fra 16 millioner kroner i 2008 til 21 mill. kroner i 2009. Midlene skal blant annet brukes til å videreutvikle den nye mentorordningen for unge etablerere gjennom Innovasjon Norge, med tanke på å gjøre den nasjonal. Innovasjon Norge utvikler i år mentorordninger for å styrke kompetanse og skape trygghet hos unge etablerere. Nå i 2008 blir ordningen prøvd ut med piloter i Hordaland, Sogn og Fjordane og Troms. Bevilgningen til Ungt Entreprenørskap (UE) og deres arbeid med entreprenørskap i skole og utdanning blir økt fra 6 millioner kroner i 2008 til 8 millioner kroner i 2009. Under den sittende regjeringa har bevilgningene til Ungt Entreprenørskap blitt mer enn tredoblet over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett.

Kvinner viktig målgruppe

Arbeidet med å auke entreprenørskap blant kvinner fikk et stort løft i 2008. Kommunal- og regionaldepartementet viderefører nivået i 2009 med 32 millioner kroner fordelt på Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet.

Innovasjon Norge, SIVA, Forskningsrådet og fylkeskommunene

Det er også økning til andre virkemidler for entreprenørskap hos de nasjonale virkemiddelaktørene og fylkeskommunen. Det er lagt opp til økt innsats for VRI-programmet (Virkemidler for regional FoU og innovasjon) og til etablering av flere Norwegian Centres of Expertise i 2009.

Fylkeskommunene har fått økte midler til regional utvikling, 86 millioner kroner, som blant annet kan brukes til tilretteleggende tiltak for entreprenørskap og næringsutvikling, kommunale næringsfond, NyVekst, etablererstipend, mv.

På vei til Soria Moria

- ❖ Lovte ny samvirke lov i regjeringsserklæringa.
- ❖ Den 29 juni 2007 ble den vedtatt i Stortinget!

7 Kommunal- og regionaldepartementet

Lovte samvirke lov. Nå er den her. Av ”kjærlighet” til samvirketanken ønsket regjeringen å få på plass denne loven. Jeg ønsker en ny renessanse for samvirkeløsninger. På denne måten kan vi løfte sammen

Samvirke loven - intensjoner

- Legge til rette så flere tar samvirkeformen i bruk
- Loven vil gjøre det enklere å etablere nye samvirkeforetak
- Loven er viktig for å synliggjøre og øke kunnskapen om samvirkeformen
- Klarhet i lovverket, samvirke er nå et eget rettsobjekt

7 Kommunal- og regionaldepartementet

- Samvirke er en organisasjonsform som kan egne seg innenfor store deler av nærings- og samfunnslivet. En lov var nødvendig for å legge bedre til rette for samvirkeorganisering slik at flere tar samvirkeformen i bruk.
- Samvirkeformen er velegnet blant annet innenfor barnehagesektoren, og loven gjør det enklere å etablere foreldreide barnehager. De fleste private barnehager er organiserte som samvirkeforetak med foreldre som medlemmer. Uten en samvirke lov har det vært vanskelig å etablere nye barnehager på samvirkebasis. En samvirke lov vil gjøre det enklere å etablere og drive barnehager og andre samvirkeforetak.
- Samvirkeformen blir ofte oversett, ikke bare i forbindelse med etablering av ny virksomhet, men også i den politiske debatten og i forskning og undervisning. Samvirke loven er et viktig virkemiddel for å synliggjøre og øke kunnskapen om samvirkeformen, slik at formen i større grad blir vurdert av både private og offentlige aktører.
- Det blir mye enklere. I mangel av en egen lov har tradisjonen i en etablert samvirkebedrift vært at alle forhold har vært regulert i vedtektene. Når loven trer i kraft trenger ikke vedtektssettet lenger å være så detaljert.

- Samvirkeoven vil sørge for at samvirke kommer på dagsorden i faget selskapsrett både på jusstudiet og på økonomistudier rundt omkring i landet.
- 2004 ble bare 0,5 prosent av alle nystartede foretak stiftet som samvirkeforetak. Det kan være flere årsaker til dette. Den viktigste er trolig at samvirkeformen er for lite kjent, for lite synlig og for vanskelig å finne ut av.

Når egner samvirke seg?

- Når det skal være enkelt og billig å etablere foretaket
- Når langsiktig og trygt eierskap er viktig
- Når målet er brukernytte heller enn kapitalavkastning
- For små bedrifter med lite kapital
- mv.

8 Kommunal- og regionaldepartementet

Samvirke kan egne seg godt

- Når det skal være enkelt og billig å etablere foretaket
- Når langsiktig og trygt eierskap er viktig – en unngår at bedriften skifter eier over natten gjennom oppkjøp av aksjer.
- Når målet er brukernytte heller enn kapitalavkastning, for eksempel kan målet være gunstig pris eller felles behovsdekning for brukerne, som ved etablering av konsultantselskap av selvstendige næringsdrivende eller bygging av brukereide eldreboliger.
- For små bedrifter med lite kapital. Ikke alle har den startkapitalen som skal til for å etablere et AS. I henhold til aksjeloven skal et aksjeselskap ha en aksjekapital på minst 100.000 norske kroner.
- Kvinner og ungdom er viktige målgrupper når det skal informeres om samvirke. Kvinner er ofte de mest forsiktige når det gjelder det å etablere noe nytt. Med et samvirke kan man starte i det små, og siden ta trinnene oppover når bedriften går godt. Etter hvert som bedriften vokser og får større kapital er det ingenting i veien for at andre selskapsformer kan vurderes etter hvert.

Særlig aktuell i distriktsområder?

- Løse samfunnsoppgaver i distriktsområder, knyttet både til
  - tjenesteproduksjon,
  - ulike former for næringsutvikling og
  - fellesoppgaver innen frivillig sektor.

9 Kommunal- og regionaldepartementet

Vi har en klar oppfatning av at det her ligger et stort, uutnyttet potensial for å utvikle organisasjonsløsninger som kan løse samfunnsoppgaver i ulike deler av landet, og særlig i deler av Distrikts-Norge, der markedskreftene ikke alltid kan bidra til å løse viktige oppgaver.

Eksempler på samvirkeforetak

- Et Himmelsk sidesprang SA
- Bilkollektiv
- Rapsoljeprodusenten Odelia
- TONO
- Skjomen eldresenter

10 Kommunal- og regionaldepartementet

- Mange forbinder samvirkeformen med landbruk, fiske og dagligvarehandel. Disse samvirkene har til sammen over 1,7 millioner medlemmer og driver en betydelig økonomisk virksomhet.
- Fiskerisamvirket, boligsamvirket og forbrukersamvirket utgjør sammen med landbrukssamvirket, de fire største samvirkesektorene i Norge, men det er mange flere. Mer enn 2 millioner nordmenn er medlemmer i totalt 4 000 samvirkeforetak som årlig omsetter varer og tjenester for ca. 120 milliarder kroner.
- De vanligste sektorene er forbruker, landbruk, bolig, fiskeri, barnehager, håndverk, helse og omsorg, konsulentforetak, energi, veiforeninger, båtforeninger, taxi- og transportforetak, utmarkslag og bygdeservice.
- I tillegg finnes det en rekke samvirkeforetak på andre områder, for eksempel, bilkollektiv, vannverk, samfunnshus, golfklubber, småbåtlag, nærradioer, assistenttjenester for funksjonshemmede og en rekke andre brukerstyrte virksomheter.

Det finnes allerede mange eksempler på at samvirkeformen er tatt i bruk på nye områder med stort hell. Eksempler:

Et Himmelsk sidesprang SA (fra artikkel i Brønnøysunds avis)

10 små lokalbedrifter på Helgeland har gått sammen i et samvirke for å stå sterkere; Sæterstad gård, Hildurs Urterarium, Ward Vennesund Brygge, Bønå Villmarkssenter, Galeasen Hotell, Laksforsen turistcafé, Terråk Gjestegård, Gåkkå Mathus, Vikgården landhandel og Torghatten camping. Sammen skal de jobbe mot felles mål og dette skal de gjøre gjennom et nystartet samvirkeforetak med navnet Et Himmelsk sidesprang SA.

– Hver for er vi ti himmelske og unike sidesprang som er sårbare, men som skal spille hverandre gode framover. Vi er små bedrifter som skal bli mer synlige. Vi skal selge hverandre med begeistring overfor våre gjester. I tillegg skal vi sammen videreutvikle produktene våre, sier Atle Tilrem (Styremedlem i det nye samvirkeforetaket).

– Målet er å få turistene til å stoppe og la dem oppleve Helgeland. Helgeland skal bli et eget reisemål, ikke bare en transittregion turistene må kjøre gjennom for å komme til Lofoten, sier Tove Nordås i Destinasjon Helgeland.

Bilkollektiv

I de største byene finnes for eksempel bilkollektiver organisert som samvirkeforetak, som har til formål å dekke medlemmenes behov for bil. Bilkollektivene bygger på tanken om at deling av bil er en økonomisk, praktisk og miljøvennlig måte å ha bil på.

Rapsoljeprodusenten Odelia

er et produsentsamvirke eid av oljefrøprodusenter i Østfold.

TONO

Et andelsselskap, stiftet i 1928, som eies og drives av sine medlemmer; komponister, tekstforfattere og musikkforlag. Selskapet forvalter fremføringsrettigheter for musikkverk i Norge. Forvaltningen av de mekaniske rettighetene overdrar TONO videre til NCB (Nordisk Copyright Bureau). Gjennom forvaltningsavtalen overdrar opphavsmannen disse rettighetene til TONO. TONO representerer komponister, tekstforfattere og musikkforlag og har i dag over 13.000 medlemmer. Gjennom gjensidighetsavtaler med tilsvarende selskaper i andre land forvalter TONO i praksis hele verdensrepertoaret. TONO innkasserer vederlag ved kringkasting og annen offentlig fremføring av musikk. Disse pengene fordeles deretter til rettighetshaverne i de fremførte verkene.

Skjomen Eldresenter BA (Brukersamvirke)

har som formål å bygge og drive utleie av eldreboliger i Skjomen, ca 30 km fra Narvik by. Drifta har ideelt og ikke økonomisk formål. Samvirkeforetaket ble stiftet i 1990. Eldresenteret består av 11 leiligheter som leies ut til brukerne. Det er samvirkeforetaket som eier boligene. I tillegg til brukerne er lokal velforening og bygdeutvalget medlemmer.

Veien videre

- Ny stortingsmelding 2009
- KRD ønsker innspill:
  - utfordringer
  - gode erfaringer

Foto: Janvick Pierini, Digital Vision

11 Kommunal- og regionaldepartementet

Invitere til dialog

Ønsker innspill fra dere som jeg kan ta med meg videre - bl.a. til arbeidet med en ny stortingsmelding for distrikts- og regionalpolitikk nå planlegges. Ønsker å spille på deres erfaringer og kompetanse i dette arbeidet.

Avslutning

Mitt håp er at flere, og særlig ungdom og kvinner, får utnyttet sitt potensial, levd ut sine gründerdrømmer, og gjennom dette bidra til å skape vekst.

Regjeringen lovet i Soria Moria-erklæringen å ha ”hjerte for heile landet”. Å stimulere til entreprenørskap gjør at vi får et større mangfold, attraktive lokalsamfunn over hele landet. Dette arbeidet har høy prioritert, og vil ha høy prioritet i den neste stortingsmeldingen.